

.....

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

.....

УДК 332.135(061.1ЄС):329.145(477)

Т. М. Серeda

аспірант

Київського національного торговельно-економічного університету

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ПРАВОМ

У статті проаналізовано розвиток інституційного механізму забезпечення гармонізації права України з міжнародним правом. Висвітлено пріоритетні завдання внутрішньополітичного розвитку держави та запропоновано конкретні пропозиції, що допоможуть вивести Україну на міжнародну арену як повноправного члена Світового Співтовариства.

Ключові слова: конституційна реформа, інституційний механізм, внесення змін до Конституції України, Конституційна Комісія, політична асоціація, економічна інтеграція.

Постановка проблеми. Стратегічним орієнтиром державно-правового розвитку України є інтеграція в європейський політичний, економічний та гуманітарний простір. У політико-правовому вимірі співпраця з Європейським Союзом означає поглиблення демократії та поваги до прав людини, вдосконалення національного законодавства. Саме тому різні аспекти функціонування Європейського Союзу, як найвпливовішого інтеграційного об'єднання європейських країн, традиційно викликали значний науковий інтерес у представників вітчизняної та зарубіжної наук правового циклу – міжнародного, конституційного права, теорії держави і права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток інституційного механізму забезпечення гармонізації права України з міжнародним правом відображена в наукових роботах таких вчених, як Вишняков О.К., Волошин Ю.О., Денисов В.Н., Колодій А.М., Калиновський Б.В., Камінська Н.В., Кампо В.М., Кресін О.В., Луць Л.А., Науменко Р.А., Тацій В.Я., Тодика Ю.М., Шаповал В.М., Шевчук С.В., Чернопищук Я.В., Яковюк І.В., які долучилися до розроблення проблем впливу

європейської інтеграції на державно-правовий розвиток України.

Метою наукової статті є розвиток інституційного механізму забезпечення гармонізації права України з міжнародним правом проведення її сучасного стану, вироблення пропозицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все, необхідно визначити термін «інституційне забезпечення» та «інституційне забезпечення співробітництва України із Європейським Союзом». На нашу думку, інституційне забезпечення являє собою чітке законодавче визначення функцій, повноважень і відповідності кожної з інституцій (органів, установ), що беруть участь у розробленні й реалізації державної політики та координації її діяльності. У свою чергу, інституційне забезпечення співробітництва України із Європейським Союзом визначено Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу, іншими рішеннями Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України.

13 березня 2014 року Верховна Рада України прийняла Постанову «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського союзу та першочергові заходи у цьому напрямку», якою під-

тверджується незворотність курсу України на європейську інтеграцію, метою якої є набуття членства в Європейському Союзі. Було також зазначено, що Україна як європейська держава, яка поділяє спільну історію та цінності з Європейським Союзом, має право подати заявку про набуття членства в Європейському Союзі відповідно до ст. 49 Договору про Європейський Союз [1].

Початком процесу інституційного забезпечення реалізації євроінтеграційної політики України можна назвати період імплементації Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом від 16 червня 1994 р. [2], але в даний час ця Угода втратила чинність від 27 червня 2014 р. Відзначимо, що хоча Угоду про партнерство та співробітництво було підписано між Україною та Європейським Союзом 16 червня 1994 р., ратифіковано Верховною Радою України 10 листопада 1994 р., однак вона набрала чинності лише 1 березня 1998 р., після того, як була ратифікована парламентами всіх держав-членів Європейського Союзу. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом від 16 червня 1994 р. [2] була головним документом, який визначав правовий механізм двостороннього співробітництва між Україною і Європейським Союзом, яка на даний момент втратила чинність.

Ми погоджуємося з думкою Зарубінського О.І., що «інституціоналізація процесу євроінтеграції – це створення і функціонування мережі спеціальних інституцій, функціями яких є розробка, реалізація, моніторинг та оцінка політики держави щодо інтеграції до Європейського Союзу» [3, с. 29]. Крім того, від вирішення питання вдосконалення інституційних механізмів європейської інтеграції також залежить результат європейської інтеграції України.

Істотним важелем інституційного забезпечення між Україною та європейським співтовариством є Постанова Кабінету Міністрів України «Про Урядовий офіс з питань європейської інтеграції» від 13 серпня 2014 № 346 Завданням цього офісу є моніторинг та координація заходів з інформування громадськості з питань євро-

пейської інтеграції та подача пропозицій щодо ефективності їхнього проведення.

Окремо звернемо увагу на інструменти інституційної розбудови між Україною та Європейським Союзом:

1) програма SIGMA – це найпрестижніший аналітичний центр Європейського Союзу, був створений з ініціативи Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу. Започаткування даної програми стала потреба в наданні допомоги Центральній та Східній Європи з модернізації їх систем державного управління. Ця програма відіграє головну роль щодо підготовки країн-кандидатів до вступу до Європейського Союзу;

2) Twinning – це інструмент інституційної розбудови і форма безпосереднього технічного співробітництва між органами влади держав членів Європейського Союзу та країн-бенефіціарів (країнам Західних Балкан, Туреччині та країнам Європейської політики сусідства), яка надається Європейською Комісією. Цей інструмент має загальну мету допомогти країнам-бенефіціарам покращити та підсилити адміністративне функціонування органів державної влади;

3) TAIEХ – це інструмент зовнішньої допомоги, яка надається Європейською Комісією для обміну інформацією з метою розбудови інституційної спроможності, необхідної для адаптації національного законодавства до *acquis*.

Підкреслимо, що інституційне забезпечення співробітництва України та Європейського Союзу було визначено Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу від 11 червня 1998 р. № 615/98, а також іншими рішеннями Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. У Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу від 11 червня 1998 р. № 615/98 визначається, що головним зовнішньополітичним пріоритетом України є отримання статусу «асоційованого члена Європейського Союзу». У Законі України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21 листопада 2002 № 228-IV вказується на укладання

«угоди про асоційоване членство в Європейському Союзі». А тому зауважимо, що нині статuti лише деяких міжнародних організацій (Ради Європи, Співдружності Незалежних Держав, Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), ЮНЕСКО, оперуючи таким поняттям, надають можливість здійснювати співробітництво з суверенними державами з урахуванням їх обмеженої участі в діяльності організації без вирішального права голосу у прийнятті рішень.

Після набуття чинності Угоди про партнерство та співробітництво від 16 червня 1994 р., роль Верховної Ради України як органу в системі інституційного забезпечення євроінтеграційної стратегії знизилась переважно до законодавчого забезпечення євроінтеграційних процесів та проведення парламентських слухань із цих питань. Парламентські слухання були головним інструментом впливу Верховної Ради України на процеси європейської інтеграції країни. Втім, як зауважив Тодоров І.Я., переважну більшість рекомендацій учасників цих слухань виконано не було, до основних причин цього він відніс «так звану «багатовекторність» української зовнішньої політики, відсутність у Державному бюджеті України достатніх коштів для фінансування заходів, пов'язаних із реалізацією Угоди про партнерство та співробітництво від 16 червня 1994 р., та інших документів, особливості структури промисловості, відсутність належного контролю за виконанням рекомендацій» [4, с. 22].

Відповідні положення містяться і в Постанові Верховної Ради України з приводу рекомендацій парламентських слухань про співробітництво України та Європейського Союзу, ухваленій 28 листопада 2002 р. № 299-IV, зокрема:

– підтримати курс на європейську інтеграцію України, кінцевою метою якого має бути повноправне членство в Європейському Союзі;

– забезпечити прийняття в пріоритетному порядку законопроектів, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України і спрямовані на реалізацію державної політики інтеграції України до Європейського Союзу [5].

Слід наголосити, що підтримка курсу на інтеграцію до Європейського Союзу традиційно надається на рівні Верховної Ради України. Саме зміцнення органу інституційного забезпечення євроінтеграції України відбулося після створення Комітету з питань європейської інтеграції. Верховна Рада України у червні 2002 р. ухвалила рішення про створення даного Комітету. Починаючи із 2002 по 2004 рік відбулося понад 50 засідань Комітету, на яких було розглянуто близько 130 законопроектів, а також основні завдання діяльності Комітету за участю представників виконавчої влади та громадськості. На засіданнях Комітету ґрунтовно зазначалося, що успіхи на шляху європейської інтеграції мають визначатися конкретними досягненнями в економіці, політиці, соціальній сфері, забезпеченні прав людини тощо [6, с. 22].

Відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про утворення Спільної парламентсько-урядової комісії з інтеграції України до Європейського Союзу» від 22 березня 2007 р. № 808-V [7] та з метою узгодження позицій Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України щодо забезпечення вирішення стратегічних завдань інтеграції України до Європейського Союзу, створено спільну парламентсько-урядову комісію з інтеграції України до Європейського Союзу, яка складається з парламентської та урядової частин з однаковою кількістю в ній представників як Верховної Ради України, так і Кабінету Міністрів України.

Верховна Рада України 4 грудня 2007 р. ухвалила рішення про створення Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції. Зокрема, до його відання відносилися такі питання:

– участь України в міжнародних інтеграційних процесах, пов'язаних із діяльністю Європейського Союзу;

– адаптація українського законодавства до законодавства Європейського Союзу, забезпечення його відповідності зобов'язанням України у рамках Ради Європи;

– оцінка відповідності законопроектів міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції;

– державна політика у сфері європейської інтеграції;

– забезпечення міжпарламентських зв'язків у рамках співробітництва України з Європейським Союзом, Західноєвропейським Союзом;

– координація програм технічної допомоги Європейського Союзу Верховній Раді України та спеціальних навчальних програм;

– надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів України з Європейським Союзом та його державами-членами (ратифікація, приєднання до міжнародного договору, прийняття тексту міжнародного договору), денонсація зазначених міжнародних договорів України;

– транскордонне та міжрегіональне співробітництво з країнами Європейського Союзу [8].

Окремо необхідно звернути увагу на заяву Верховної Ради України від 22 лютого 2007 року з приводу підготовки до початку переговорів щодо нової угоди між Україною та Європейським Союзом, де зазначено, що потрібно запровадити етапність визначальних кроків інтеграції України до Європейського Союзу у відповідних сферах відносин: політичній, економічній, енергетичній, безпековій, правовій, гуманітарній та інших; сприяти на основі нового договору поступовому динамічному розвитку і поглибленню відносин між Україною та Європейським Союзом, аж до набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі, в середньостроковій перспективі – отриманню належного доступу до внутрішнього ринку Європейського Союзу через зростаючу економічну інтеграцію України до європейських ринків товарів, послуг, капіталу та робочої сили.

Висновки. Можемо зазначити, що конституційно-правова реформа «рухається нерівномірно», її успішний розвиток неможливий без дієвої Конституції, яка затвердить владний механізм, що буде працювати в інтересах громадянського суспільства.

Список використаної літератури:

1. Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі : Постанова Верховної ради України від 13.03.2014 № 874-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/874-vii>.
2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 16 червня 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012.
3. Зарубінський О. До сьогодні в Україні не створено координуючого органу, який би займався вирішенням євроінтеграційних завдань / О. Зарубінський // Часопис ПАРЛАМЕНТ. – 2005. – № 5. – С. 29–30.
4. Тодоров І.Я. Європейська і євроатлантична інтеграція України: загальнонаціональний та регіональний виміри (1991–2004 рр.) : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01 / І.Я. Тодоров ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2007. – 38 с.
5. Про рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з Європейським Союзом: Постанова Верховної Ради України від 28.11.2002 № 299-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/299-15>.
6. Тодоров І.Я. Україна на шляху до європейської та євроатлантичної спільноти : [монографія] / І.Я. Тодоров. – Донецьк, 2006. – 268 с.
7. Про утворення Спільної парламентсько-урядової комісії з інтеграції України до Європейського Союзу : Постанова Верховної ради України 22.03.2007 № 808-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/808-16>.
8. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України шостого скликання : Постанова Верховної ради України від 04.12.2007 № 4-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4-17>.

Серета Т. Н. Развитие институционального механизма гармонизации права Украины с международным правом

В статье проанализировано развитие институционального механизма гармонизации права Украины с международным правом. Освещены приоритетные задачи внутриполитического развития государства, сделаны конкретные предложения, которые помогут вывести Украину на международную арену в качестве полноправного члена мирового сообщества.

Ключевые слова: конституционная реформа, институциональный механизм, внесение изменений в Конституцию Украины, Конституционная Комиссия, политическая ассоциация, экономическая интеграция.

Sereda T. Development of institutional mechanism for provision of harmonization of the law of Ukraine with international law

The article analyzes the development of an institutional mechanism for ensuring the harmonization of Ukraine's law with international law. Deals with the domestic priorities of the state and offered concrete suggestions to help bring Ukraine into the international arena as a full member of the world community .

Key words: constitutional reform , institutional mechanism, amendments to the Constitution of Ukraine , the Constitutional Commission, political association, economic integration.